

РЕЦЕНЗИЯ

ПО КОНКУРС ЗА ЗАЕМАНЕ НА АКАДЕМИЧНА ДЛЪЖНОСТ „Доцент”
ПО НАУЧНА ОБЛАСТ 2. ХУМАНИТАРНИ НАУКИ, ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ
2.1. ФИЛОЛОГИЯ, СПЕЦИАЛНОСТ „БЪЛГАРСКИ ЕЗИК” (БЪЛГАРСКИ ЕЗИК ЗА
МЕДИЦИНСКИ ЦЕЛИ), ОБЯВЕН В ДВ, БРОЙ 96 ОТ 1.12.2017 Г.

Кандидат:

ст. преп. Силвена Николова Ставрева-Доростолска, д.ф.

Рецензент:

проф. д-р Йовка Великова Тишева

Катедра по български език, Факултет по славянски филологии

СУ „Св. Климент Охридски”

Член на Научно жури със заповед № Р-109-109 от 31.01.2018 г.; рецензент със заповед
№ Р-109-122 от 23.02.2018 г. на Ректора на МУ - Варна

1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ ПО КОНКУРСА И БИОГРАФИЧНИ ДАННИ ЗА КАНДИДАТА

Конкурсът за заемане на академична длъжност „Доцент” по научна област 2. Хуманитарни науки, ПН 2.1. Филология, специалност Български език (Български език за медицински цели) е обявен за нуждите на Катедрата по славянски езици и комуникация към Департамента по чуждоезиково обучение, комуникации и спорт на МУ „Проф. д-р П. Стоянова“, Варна в „Държавен вестник”, бр. 96 от 1.12. 2017 г. Документи за участие в него е подал един кандидат – ст. преп. Силвена Николова Ставрева-Доростолска, д.ф.

Силвена Ставрева е завършила специалността „Българска филология“ (професионална квалификация учител по български език и литература) с втора специалност „Полски език и литература” в СУ „Св. Климент Охридски” през 1996 г. Провела е три специализации в ШУ „Епископ Константин Преславски”, чрез които е повишила професионалната си квалификация. През 2005 г. е преминала обучение за старши обучител по базисни компютърни умения във Факултета по математика и информатика на СУ; през 2008 г. – обучение за експерт екзаминатор по български език като чужд по системата ECL в Печ, Унгария, а през 2014 г. – обучение за работа с електронната платформа Blackboard в МУ, Варна.

В периода 2013 – 2014 г. Силвена Ставрева е докторант на самостоятелна подготовка в Катедрата по български език във Факултета по славянски филологии на СУ „Св. Климент Охридски“. След защита на дисертационен труд на тема „Четенето с разбиране по български език като чужд за общи и академични цели с оглед на изпитната система ECL“ през 2014 г. тя придобива ОНС „доктор“ по професионално направление 2.1 Филология (Български език).

В периода 1997 - 1998 г. С. Ставрева работи като учител по български език и литература в Икономическия техникум „Г. С. Раковски”, гр. Варна, а от 1998 до 2006 г. – в Четвърта езикова гимназия „Фредерик Жолио-Кюри” в гр. Варна. През 2006 г. започва работа в

Медицинския университет, Варна като преподавател по български език като чужд и български език за медицински цели. От 2012 г. е старши преподавател по български език като чужд, български език за медицински цели и по комуникативни умения. Прегледът на данните за професионалното развитие на кандидатката дава основание да се направи изводът, че тя има необходимия професионален опит по специалността, по която е обявен конкурсът.

Приложените документи, удостоверяващи академичното развитие, трудовия стаж и академичната натовареност, показват, че ст. преп. Силвена Ставрева отговаря на условията по чл. 24.(1) от Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАС), на чл. 53.(1) от Правилника за прилагането на ЗРАС и на специфичните изисквания по чл. 88.4. от Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет „Проф. П. Стоянов” – Варна. Документите по конкурса съответстват на всички нормативни изисквания и доказват основателността и необходимостта на процедурата.

2. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА И НАУЧНОПРИЛОЖНАТА ДЕЙНОСТ НА КАНДИДАТА

В конкурса за заемане на академичната длъжност „Доцент” Силвена Ставрева е представила 35 публикации: 1 монография; автореферат на дисертацията; 6 разработки с общ обем от 110 стр., които са включени в учебници по български език, и 27 пълнотекстови публикации в научни списания и сборници. От приложените статии и доклади 24 са отпечатани в България и 3 – в сборници от научни прояви, проведени в чужбина. Само една от статиите е под печат. От представените 27 статии и доклади 12 са в съавторство, като в 7 от тях С. Ставрева е първи автор.

Два от учебниците, в чиито авторски колективи участва кандидатката, са за лекционни курсове по медицинска терминология: ”Увод в медицинската терминология”. ISBN 978-954-449-475-9, Варна, Издателска къща “Стено”, 2011, и „Увод в медицинската терминология”. ISBN 978-954-449-527-5, Варна, Издателска къща „Стено“, 2015 (второ преработено и допълнено издание). Тя е разработила урочни единици и в най-модерните специализирани езикови курсове у нас, в които се използват съвременните технологии за езиково обучение по общ и по специализиран български език като чужд: видеокурса „Аз уча в България. Общ курс по български език като чужд за англоезично обучение“, ниво А1-А2, ISBN 978-619-221-086-1. Варна, Издателство на МУ, 2017, и електронния интернет базиран учебник „Български език като чужд за студенти по медицина и чуждестранни лекари“: <http://imed-komm.mu-varna.bg>. За целите на специализираното чуждоезиково обучение С. Ставрева е разработила материали в един учебник – „Комуникация в клиника”. Учебник по български език като чужд за студенти по медицина. ISBN 978-954-449-783-5, Издателска къща „Стено“, Варна, 2015, и в едно учебно помагало - „Български език като чужд за медицинска комуникация”. Работна тетрадка към електронен курс за студенти по медицина и чуждестранни лекари, работещи в България. ISBN 978-954-449-732-3, Издателска къща “Стено”, Варна, 2014.

Подготвените от С. Ставрева урочни разработки, текстове, упражнения и задачи за проверка и оценка на знанията показват уменията ѝ да прилага класически и модерни методи в чуждоезиковото обучение и да си служи ефективно с възможностите на съвременните

методики и средства за обучение и оценяване на постиженията по български език като чужд и по специализиран български език. Авторският принос на С. Ставрева в разработването на учебниците и учебните помагала за нуждите на езиковото обучение в МУ - Варна се свързва с изследването, формулирането и систематизирането на основните теоретико-приложни принципи за тестова проверка на компетентността по четене с разбиране на български език като чужд и предложените методики за планиране, подготвяне, структуриране, прилагане и оценяване чрез тестове на комуникативната компетентност по български език като чужд. Важно е да се посочи, че тези методики биха могли да се приложат и при проверка на равнището на комуникативна компетентност и в обучението по български език като роден.

От представените по конкурса 27 статии 5 са свързани с темата на дисертационния труд: П.8; П.9; П.11; П.12 и П.14. Като проблематика, обект и предмет на анализите монографията, учебниците и учебните пособия и останалите 22 статии и доклади не повтарят тематиката на докторската дисертация на С. Ставрева. Материалите, доказващи научната дейност на кандидата, са изготвени съобразно изискванията на ЗРАС в Република България и Правилника за неговото приложение и отговарят на специфичните изисквания за броя и типа на публикациите, посочени в чл. 88. 3. и чл. 90 (3) от Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет – Варна.

Научните интереси и направления, в които изследванията на Силвена Ставрева имат приносен характер, могат да се обединят в две основни полета:

- проучване на специализирани текстове с методите на социолингвистиката, психолингвистиката и прагматиката
- обучение и оценяване на постиженията по български език като чужд и за специални цели.

Научните постижения и изследователският капацитет на Силвена Ставрева в първото от посочените направления най-пълно и ярко са показани в нейната монография „Съвременни езикови и комуникативни стратегии в рекламата на лекарства”. ISBN 978-619-221-106-6, Медицински университет – Варна, 2018, 132 стр. Съдържанието и структурата на тази разработка отговарят на всички изисквания по чл. 90. (1) т. 8. от Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет – Варна. Работата представлява първото системно проучване на прагматичните, психолингвистичните и социолингвистичните аспекти на специфична област на рекламната комуникация, свързана с лекарствата и хранителните добавки. С това се свързва един от безспорните теоретични и теоретикоприложни приноси на авторката, тъй като в текста си тя представя изводи за особеностите на разглежданата комуникативна ситуация, за специфичните манипулативни стратегии и за предпочитаните езикови средства за въздействие върху потребителя, към когото са отправени рекламните послания.

Силвена Ставрева е сред първите български езиковеди, които насочват вниманието си към общуването между фармацевт и пациент/клиент – специфична комуникативна ситуация, която се отличава със свои езикови, прагматични и психолингвистични особености, различни от тези при общуването в сродни среди, например между лекар и пациент. Актуалността на разглежданата проблематика се определя както от социалната значимост на темите за здравето,

за формирането на нагласи, мнение и информирано потребителско поведение, така и от необходимостта със средствата на модерната лингвистика да се проучват актуални, динамични езикови ситуации, протичащи чрез разнообразни канали и кодове, част от които са в полето на медийната рекламна комуникация.

Комуникативните стратегии, вербалните и невербалните средства за въздействие върху потребителя на лекарствените продукти, които са обект на предлагане и реклама в аптеките, в печатните и електронните медии, в социалните мрежи, са значима и все по-разрастваща се част от съвременната езикова ситуация. Рекламата на безрецептурни лекарства и на хранителни добавки е един от бързо развиващите се сектори на масовата комуникация, при която освен типичните за езиковото общуване комуникативни цели се реализират и значими социално-икономически резултати. Както посочва авторката, това се дължи, от една страна, на разрастването на фармацевтичната промишленост, на необходимостта да се отговори на увеличеното търсене на лекарства и хранителни добавки и на налагането на пазарния подход в предлагането на лекарства, а от друга - на субективния стремеж на човека към добро здраве и добро качество на живот.

Обект на изследване в монографията са рекламните печатни материали (листовки и брошури) за безрецептурни лекарства и хранителни добавки. Предмет на анализите са езиковите и прагматичните особености на текстовете, чрез които протича комуникацията, а основната научна цел е да се представи системата от езикови и комуникативни стратегии за информиране на публиката, чрез които се насочва и подпомага изборът на потребителите. Постигането на тази цел преминава през анализ на специфичните комуникативни роли на лицата, ангажирани с представяне на обекта, и на отношенията между тях при предаване на информацията с оглед на PR-стратегии. Точно и ясно е формулирана изследователската хипотеза, че установената в публичното пространство представа за лекарството като стока променя ролевия модел при общуване в аптеката - сега фармацевтът е и продавач, а пациентът е и клиент. В пряката комуникация с пациента/клиента фармацевтът изпълнява социалната роля на медицински консултант, измествайки лекаря. В доста случаи фармацевтът е първият и единственият медицински специалист по веригата на лечението, затова авторката дискутира и факторите, които определят тази „подмяна“ на ролите, отразяваща смесения профил на участниците в комуникацията.

Трудът на Силвена Ставрева е ясно и логично структуриран. Представените примери са адекватни на предмета на изследването. Езикът на изложението е точен и убедителен, а стилът, без да отстъпва от стандартите на научното писане, се отличава с лекота и четивност. Структурата на работата – въведение, пет глави и заключение, следва утвърдения модел за последователно въвеждане в проблематиката, от теоретичните постановки през анализите на емпирични данни към обобщенията и изводите.

В първа глава на монографията авторката разглежда комуникативните роли и отношения в здравеопазването. Проследено е най-вече участието на фармацевта в комуникативния процес, който освен да дава информация, се стреми да генерира печалба. Той има водеща роля в хода на комуникативния процес, докато пациентът е най-вече получател на информация, която да

обработи съобразно своите потребности и в резултат на това да предприеме (или не) дадено действие. Поднасянето на информацията става чрез вербални, невербални (визуални) и паралингвистични стимули, формиращи убеждаващи изказвания. Комуникативните роли се определят от релацията компетентност – некомпетентност, която отразява равнището на информираност, на емоционална ангажираност и на финансов интерес при всеки от участниците в общуването. С. Ставрева извежда следните комуникативни стратегии, на които фармацевтът разчита при директното общуване с клиент: привличане на вниманието върху дейността на компанията производител; провокиране на интерес у потенциалните потребители, разчитайки на удовлетворението на настоящия клиент; убеждаване в качествата на лекарството, включително и чрез споделяне личен опит; стимулиране за повторно привличане на клиента и предизвикване на положителните му отзиви пред други (потенциални) потребители.

Втората глава на монографията има теоретична насоченост. В нея са представени някои по-обща особеностите на рекламата като процес на „информирание, убеждаване, напомняне, създаване на допълнителна полезност чрез влияние върху възприятията на клиента“, предложени са класификации според критериите област на приложение, жизнен цикъл на продукта и комуникационни канали и локализация. Авторката убедително мотивира извода, че рекламата на лекарства изпълнява три главни функции: информативна, убеждаваща и медиаторска.

В трета глава са изведени принципите на езиковите PR–стратегии, използвани при рекламата на лекарства. Вниманието на авторката е насочено най-вече към въздействието чрез езиковата и изобразителната метафора. Анализирани са типовете метафори и други реторически средства в текстове от рекламни листовки на лекарства и хранителни добавки. Специфично за тези текстове е, че те са насочени към определена публика (целева група), чийто профил определя до голяма степен избора на езикови средства. Анализът на рекламни листовки на 300 от най-масовите за България лекарства и хранителни добавки показва устойчиви модели за изграждане на изобразителните и когнитивните метафори: метафори на животни и птици; метафори с растения, с анимирани герои и с части и органи на човешкото тяло. Тези изразни средства подпомагат преодоляването на бариерите в общуването и са част от убеждаващата комуникация от страна на фармацевта.

В четвърта глава Силвена Ставрева разширява полето на своите наблюдения, като разглежда печатни реклами на лекарства, публикувани в периода 2014 – 2016 г., и телевизионни реклами, излъчвани в същия период. Основната цел е да се представят синтактичните особености на изказванията и начините за структуриране на текстовете – езикови параметри, които влияят върху функцията на съответната реклама в комуникативния акт. Авторката прави изводи за значимостта на фактора „комуникативна цел/илокутивна сила на изказването“ в убеждаващата рекламна комуникация. Разгледана е и ролята на хумора в текстовете, представящи безрецептурни лекарства, като средство за предизвикване на положителни емоции, за привличане на аудиторията, но и за деинтелектуализация.

Стратегиите за комуникативно въздействие в рекламната комуникация при представяне на лекарства и хранителни добавки са обобщени в пета глава от монографията. В основата на рекламните кампании на фармацевтичните фирми стои т.н. маркетинг на взаимоотношенията – съвкупност от техники, чрез които се постига положителен имидж, като по асоциативен път компанията и нейните продукти се превръщат в стойност за потребителя. Авторката коментира въпроса за естетическата мяра и за характера на публиките, към които са насочени рекламни послания със специфични езикови характеристики. Наред с вербалните са разгледани и невербалните стимули - цветове, (геометрични) форми, звуци и звукове, в рекламите на лекарства. Данните от анализирания корпус показват, че в телевизионните реклами на безрецептурни лекарства се прилагат три основни стратегии за въздействие: сюжетна, лингвистична и сетивна, отразяващи до голяма степен трите основни функции на лекарствената реклама – информативна, експресивна и убеждаваща.

В заключението Силвена Ставрева систематизира своите наблюдения върху езиковите и комуникативните особености на печатните и на телевизионните реклами на лекарства, достигайки до обобщението, че използваните вербални и невербални техники едновременно информират (притежават когнитивен статус) и мотивират (изпълняват манипулативна роля). Направеният критически прочит на реалната практика и убедителните изводи могат да намерят приложение при оптимизиране на рекламните кампании на фармацевтичните компании, както и да се използват за повишаване на информираността на различни целеви групи от потребители. Монографията представя особеностите на една непроучена досега от филолозите българисти област от рекламната комуникация и поради това има безспорен теоретико-приложен принос за изследванията на актуалната езикова ситуация у нас.

Трудът на Силвена Ставрева „Съвременни езикови и комуникативни стратегии в рекламната на лекарства” е приносен за теорията на комуникацията, връзките с обществеността и рекламната комуникация, тъй като представя оригинални наблюдения и изводи за езиковите, реторичните и художествените похвати, използвани в рекламната на лекарства. Тази област на рекламната комуникация досега не е била обект на цялостно и системно проучване от българските лингвисти, поради което работата дава ценен принос в обогатяването и на българската стилистика, текстолингвистика, прагматика и социолингвистика.

Наблюденията в областта на рекламната комуникация са обект на проучване и в поредица от статии на С. Ставрева: II.22., II.23., II.24., II.25., II.26., II.27., II.28. В тях се детайлизират вербалните и невербалните средства за въздействие, използвани при рекламиране на лекарства и хранителни добавки, разширяват се анализите за функцията на алитерацията, асонанса, анафората, звуците, цветовете, формите и ароматите в рекламната комуникация и се коментират прагматичните и социолингвистичните аспекти на комуникацията между фармацевт и потребител.

С практикоприложен принос са проучванията на С. Ставрева за връзката между вербалните и невербалните рекламни послания, фармацевтичния мениджмънт и изграждането на корпоративен имидж, представени в нейната монография, както и анализите на българската медицинска лексика, терминология и фразеология в 5 от статиите: II.1., II.4., II.5., II.6., II.10. В

тези текстове авторката систематизира мотивационните принципи и моделите на терминообразуване в медицината. Направените теоретични изводи в областта на терминологията са успешно приложени при разработването на конкретни въпроси в учебните материали по специализиран български език.

Второто тематично поле, с което се свързват разработките на С. Ставрева, са въпросите на методиката на чуждоезиково обучение и оценяване. Те са представени в коментирания по-горе учебници и помагала, в статиите, свързани с темата на дисертационния труд, и в поредица от публикации: П.2., П.3., П.5., П.6., П.7., П.10., П.13., П.15., П.16. Освен с разработването и апробирането на различни по формат комуникативно ориентирани задачи за четене с разбиране, приложните приноси на кандидатката в тази област са в популяризирането на модерни методики в чуждоезиковото обучение, насочени към развиване на продуктивните комуникативни умения, и разработването и апробирането на нови изпитни системи, вкл. и дистанционни, по общ и специализиран български език. Проблематиката на посочените научни разработки кореспондира с работата на С. Ставрева в периода 2013-2014 г. по проект № BG051PO001-3.1.07-0061 "Повишаване на комуникативната компетентност на студентите по медицина, дентална медицина, фармация, здравен мениджмънт и здравни грижи чрез оптимизиране и създаване на нови учебни програми по комуникация в областта на здравеопазването и специализиран чужд език, отговарящи на съвременните потребности на болниците и други лечебни заведения и на изискванията на модерната информационна среда" по Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси".

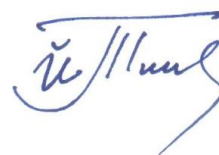
3. ОЦЕНКА НА ПЕДАГОГИЧЕСКАТА ПОДГОТОВКА И ДЕЙНОСТ НА КАНДИДАТА. ЛИЧНИ ВПЕЧАТЛЕНИЯ

Силвена Ставрева води занятия по български като чужд за медицински специалисти и за студенти англоезично обучение; по български език за медицински цели за студенти българоезично обучение; по български език за медицинска комуникация за студенти англоезично обучение. Теоретичните изводи в областта на терминологията тя прилага в курса „Увод в медицинската терминология“, а знанията си за особеностите на комуникацията - в лекциите и упражненията по дисциплината „Комуникативни умения“ за студенти от различни медицински специалности.

Личните ми впечатления за интересите и научноизследователската дейност на Силвена Ставрева са свързани с обучението ѝ като докторант в Катедрата по български език на ФСФ, СУ и с нейни участия в научни форуми, организирани от МУ - Варна и СУ. Убедено мога да заявя, че тя се ползва с авторитет в академичната общност, тъй като е отлично подготвен и добросъвестен изследовател, умеещ да прилага творчески най-новите теоретични постановки в областта на прагматиката, социолингвистиката, текстолингвистиката, теорията на комуникацията. Тя е и отлично подготвен преподавател, който познава и умее да прилага съвременни методи за преподаване и оценяване, да провокира самостоятелните изяви и да насърчава оригиналните идеи на студентите, да работи в екип и с отговорност и отдаденост да изпълнява своите професионални и творчески задачи.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Силвена Николова Ставрева-Доростолска, д.ф е компетентен специалист с трайни интереси и реални постижения в областта на академичното филологическо образование. Нейните изследвания са значими, необходими и полезни за академичната общност и имат приносен характер за модерната българистика и за съвременното чуждоезиково обучение. Въз основа на представените научни трудове с доказани научноприложни и приложни приноси подкрепям избора на ст. преп. Силвена Николова Ставрева-Доростолска и убедено препоръчвам на членовете на уважаемото Научно жури да гласуват ЗА това тя да бъде избрана на академичната длъжност „Доцент“ по професионално направление 2.1. Филология, научна специалност „Български език“ (български език за медицински цели).

15.03.2018 г.

проф. д-р Йовка Тишева